

„Tradycję można przechowywać tak jak rodzinne klejnoty. Dobrze zamknięte nie giną, ale też nie promieniają. Tradycja polska powinna promieniować. Powinna rzucać blask na życie i zabarwiać je”.

Henryk Sienkiewicz

50 LAT TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW KUJAW W RADZIEJOWIE TMK

Towarzystwo Miłośników Kujaw jest stowarzyszeniem regionalnym, uczestniczącym w życiu kulturalnym i społecznym, działającym na rzecz rozwoju i upowszechniania kultury naszego regionu. Podtrzymuje tradycję narodową, regionalną, obywatelską i kulturalną. Dbą o zachowanie dóbr kultury i tradycji kujawskiej, wspiera dorobek twórców i artystów regionalnych. TMK powstało ok. 1962 r. z inicjatywy grupy radziejowian.

Józef Górczyński,

Organizatorem i pierwszym Prezesem do 1992 r. był Józef Górczyński - wieloletni dyrektor Zespołu Szkół Mechanicznych w Radziejowie, poseł na Sejm. Kolejnym Prezesem - do 2004 r. - był Jan Kalafus. W latach 2005-2008 funkcję tę sprawował Janusz Korcz. Obecnie Prezesem jest Halina Paczkowska. W wyniku zmian administracyjnych, od 1967 r. TMK funkcjonowało jako oddział, najpierw Pomorskiego Towarzystwa Kulturalnego w Bydgoszczy – przy wsparciu min. Wandy Szkulmowskiej, w latach 1976-1996 Dobrzyńsko-Kujawskiego Towarzystwa Kulturalnego we Włocławku. Opiekę merytoryczną sprawowała p. Joanna Schab. Bydgoszcz i Włocławek wspierały TMK finansowo i merytorycznie. Obecnie jest samodzielną organizacją społeczną, wpisaną do KRS. Od samego początku Towarzystwo gromadziło eksponaty kultury materialnej i sztuki regionalnej, dlatego w 1964 r. powstała Izba Regionalna, współpracująca z Muzeum Archeologicznym w Łodzi, Muzeum Etnograficznym w Toruniu, Muzeum Historycznym we Włocławku oraz Towarzystwem Naukowym w Toruniu

Z myślą o odkrywaniu i rozpowszechnianiu kujawskich pieśni i tańców w 1967 r. powstała Kapela Ludowa (późniejszy

Zespół Pieśni i Tańca „Kujawy”). Towarzystwo jako strażnik literatury i sztuki ludowej ponownie odkryło twórczość Franciszka Becińskiego i wspólnie z RDK zorganizowało benefis poety. Podtrzymuje także pamięć o Radziejowie, jako kolebce kujawskiego haftu, promując twórczość miejscowych hafciarek na warsztatach i wystawach. W 1975 r. z inicjatywy Jana Kalafusa wspólnie z RDK i MiPBP obchodzono Dni Ziemi Radziejowskiej (obecnie Dni Radziejowa organizowane przez RDK i Urząd Miasta). TMK było współorganizatorem dwóch sesji popularno-naukowych, które odbyły się w MiPBP Radziejowie w 1977 r. i 2002 r. Pokłosiem pierwszej była monografia - Dzieje Radziejowa. Kujawskiego pod red. prof. Jerzego Danielewicza. W latach 1996-2002 TMK wydawało lokalne czasopismo „Gazeta Radziejowska-Kronika”, pod red. Jana Kalufusa. TMK wraz z kombatantami ZBOWiD w Radziejowie wystąpiło z inicjatywą odbudowy pomnika Tadeusza Kościuszki, zburzonego przez hitlerowców w 1940 r. Odbudowany dzięki składkom mieszkańców i wsparciu finansowym władz miasta w 1986 r. znajduje się na ul. Kościuszki. „Sen o skansenie” radziejowskim rozwiął się z dymem pożaru zrekonstruowanego Wiatraka-Koźlaka, który znajdował się przy dzisiejszej ul. Wiatraczny Stok. Piękny relikwiarz kultury ludowej spłonął w 1987 r. Zniszczeniu uległa też chata kujawska, w której miało powstać Muzeum Przemiału – „Chata Młynarza”.

TMK rozwijało się i nadal rozwija dzięki inicjatywom i zaangażowaniu swoich członków. Wszystkie działania są skierowane na ocalenie od zapomnienia dorobku wielu pokoleń kujawiaków, promocję Radziejowa, zainteresowanie młodego pokolenia pięknym kujawskim folklorem.

RADZIEJOWSKIE „KUJAWY”

W 1967 r. powołano do życia zespół folklorystyczny „Kapela Ludowa”, który powstał z autentycznej potrzeby grupy członków Towarzystwa Miłośników Kujaw i niejako na zapotrzebowanie mieszkańców Radziejowa. Opiekowali się: do 1992 r. Józef Górczyński, do 2004 r. – Jan Kalafus. Kierownictwo artystyczne sprawowali: Henryk Gronkowski, Józef Kucal, Józef Pietrzak, Henryk Nawrocki, Wanda Waszak, Marian Nowakowski. W 1970 r. kapela przyjęła nazwę Zespół Pieśni i Tańca „Kujawy”. Skład pierwszego zespołu: Andrzej Marciniak, Leon Kłos, Franciszek Janiak, Franciszek Waldon, Stanisław Puchalski, Edward Raszka, Stanisław Daniel (do dziś gra skrzypcach), Leon Górecki, Ignacy Łukanowski, Władysław Libigocki, Stanisław Kubiak. Skład zmieniał się w ciągu 45 lat działalności. Repertuar zespołu był sukcesywnie uzupełniany, w miarę odkrywania poszukiwanych w terenie wiejskim autentycznych starych piosenek i przyśpiewek, przekazywanych z pokolenia na pokolenie. Od 1978 r. opiekę merytoryczną i finansową nad zespołem przejął RDK. „Kujawy” tworzyli i tworzą członkowie TMK. Wysoki poziom artystyczny zespół zawdzięcza choreografii p. Marii Dębniak - autorki pieśni „Kocham ziemię rodzinną”, (muz. Andrzej Marciniak) która na stałe weszła do repertuaru i cieszy się niesłabnącą popularnością i p. Wandy Waszak. W latach 1975-1978 zespół prezentował widowiska obrzędowe: „Tak bywało na weselach na Kujawach”, „Frycowe na Kujawach”, a w latach późniejszych obrzędy dożynkowe. W 1994 r. odbyła się premiera „Wesela na Kujawach” wg Fr. Becińskiego w reżyserii Jana Kalafusa. To przedstawienie wystawiano także pod kierunkiem p. Wandy Waszak, która opracowała wraz z zespołem także programy: „Kiszenie kapusty”, „Przywołanki”, „Dyngus na Kujawach”, „Zapusty”, „Andrzejki”, „Na kujawską nutę”, „Nie ma to jak na Kujawach”, „Jak Kujawy to Kujawy” . Zespół odnosił i odnosi wiele sukcesów, promując kujawski folklor na koncertach krajowych i zagranicznych. Był oklaskiwany i zdobywał nagrody w Polsce i za granicą, min. w Hiszpanii, na Litwie, Łotwie, Białorusi. Dzięki ogromnemu zaangażowaniu członków zespołu i kierowników artystycznych ocalono od zapomnienia kujawskie utwory, które pozostawili nam przodkowie. Jest wysoko oceniany za autentyczność wykonania, opracowanie artystyczne i stylizację, bogaty repertuar pieśni kujawskich oraz zestaw

strojów do prezentowanych obrzędów. Dzięki muzyce wlewa w serca ludzkie czułość i szlachetność. „Kujawy” są niestrudżonym ambasadorem Radziejowa.

**„Ziemia rodzinna
to - Kujawy!”**

- Franciszek Beciński

Izba Regionalna

Izba Regionalna, prowadzona społecznie przez Zarząd TMK, mieści się w budynku Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Radziejowie (ul. Objazdna 33), gdzie znajduje się siedziba TMK. Posiada bogate zbiory związane z historią, folklorem, sztuką, tradycją oraz życiem społecznym naszego regionu. Gromadzi zabytkowe przedmioty oraz dokumenty związane z historią miasta i okolic. Najpierw znajdowały się w Ratuszu, RDK, ZSM (ul. Rynek), a od 1970 r. w ZSM, gdzie mieściła się siedziba TMK, 1977-1982 – w Cechu Rzemiosł Różnych, następnie wróciły do Ratusza (do 1987 r), do 1992 r. znajdowały się w gmachu Urzędu Miasta. Od lutego 1992 r. znalazły siedzibę w miejscowej bibliotece..

Ekspozaty, mające wartość muzealną, budzą u odwiedzających poczucie lokalnej tożsamości, więzi z tradycją i przeszłością Kujaw. Podstawowym celem jest zachowanie

pamięci o przodkach i pamiętek przeszłości dla następnych pokoleń. Izba Regionalna prowadzi także zajęcia interaktywne, zajęcia koła hafciarskiego, prelekcje i warsztaty nt. kujawskich tradycji, lekcje muzealne, udostępnia swoje zbiory zwiedzającym: dzieciom, młodzieży i dorosłym. Służą one pogłębieniu wiedzy z zakresu etnografii, historii oraz popularyzacji dziedzictwa kulturowego Małej Ojczyzny. Edukacja regionalna jest prowadzona wśród dzieci i młodzieży powiatu radziejowskiego. Na wyróżnienie zasługują: Przedszkola, Szkoły Podstawowe oraz Gimnazjum w Radziejowie i Piotrkowie Kujawskim, Zespół Szkół Mechanicznych, ZSCKU w Przemystce, SOSz-W w Radziejowie. Dzięki współpracy wielu nauczycieli uczniowie tych placówek uczestniczą w cyklicznych lekcjach muzealnych, edukacji regionalnej w Izbie Regionalnej, a w swoich szkołach organizują konkursy, imprezy, różne formy teatralne, wystawy oraz spotkania z twórcami kujawskimi. TMK posiada Monografię Towarzystwa Miłośników Kujaw opracowaną przez p. Ewę Kozłowską

Więcej:

<http://www.tmkujawy.republika.pl>

Wydawca: Towarzystwo Miłośników Kujaw
w Radziejowie.

Redakcja i opracowanie graficzne , zdjęcia:

Maciej Maciejewski, Karol Szmagałski

Tekst: Halina Paczkowska

